

בריאות

מחקר ישראלי: היפראקטיביות אצל ילדים עלולה לאותת על סיכון גבוה לאובדנות

מחקר שנערך בקרב ילדים בני שבע עד 12 שהגיעו לחדר מיון בעקבות ניסיון אובדני מצא כי כשליש מהם התאפיינו בתסמיני הפרעות קשב וריכוז, בדגש על ADHD. בשנים האחרונות חלה עלייה באובדנות אצל ילדים צעירים, בישראל ובעולם

להסיר

עידו אפרתי

2024 בדצמבר 24 • 14:03

ילדים הסובלים מתסמינים של הפרעות קשב וריכוז, בדגש על היפראקטיביות (ADHD), עלולים להיות בסיכון מוגבר לאובדנות – כך עולה ממחקר שנערך באוניברסיטת חיפה, בשיתוף עם בית החולים שניידר לילדים בפתח תקווה.

המחקר, שפורסם בכתב העת [European Journal of Investigation in Health Psychology and Education](#) מציג ממצאים המעידים על שיעור גבוה יותר של אובדנות בקרב ילדים הסובלים מתסמינים של היפראקטיביות ואימפולסיביות. המחקר נערך בקרב ילדים בני שבע עד 12, שהגיעו למחלקה לרפואה דחופה בבית החולים שניידר לצורך הערכה פסיכיאטרית שתקבע את הסיכון שלהם לאובדנות.

את המחקר הובילה ד"ר שירה ברזילי מהחוג לבריאות נפש קהילתית באוניברסיטת חיפה, יחד עם פרופ' אלן אפטר והמערך לבריאות הנפש במרכז שניידר לרפואת ילדים, בהנהלת ד"ר נועה בן ארויה-מילשטיין.

מובילת המחקר, ד"ר שירה ברזילי

צילום: ענת גבע שרון

אף שדיכאון היא ההפרעה המרכזית שקשורה לאובדנות, תצפיות קליניות ונתונים שנאספו החלו לבסס השערה שאצל ילדים, תסמינים של הפרעות קשב וריכוז הם רלוונטיים יותר

ד"ר שירה ברזילי, ראש המעבדה לחקר אובדנות באוניברסיטת חיפה
ומובילת המחקר

בעוד מחקרים רבים בתחום האובדנות מתמקדים בבני נוער, המחקר החדש התמקד בילדים בגילאי שבע עד 12. "עד לפני כמה שנים, לא התייחסו ברצינות לנושא של אובדנות בקרב ילדים צעירים", אומרת ד"ר ברזילי, פסיכולוגית קלינית מומחית וראש המעבדה לחקר אובדנות באוניברסיטת חיפה. "אמרו שהם (ילדים בגיל הזה; ע"א) לא מבינים, שהם לא מתכוונים, שזה לא קטלני. אבל בעשור האחרון נצפתה עלייה משמעותית במספר הילדים בני פחות מ-12 שמגיעים לחדרי מיון בעקבות ניסיונות אובדניים – לא רק בישראל, במדינות רבות במערב". לדבריה, "גם מספר מקרי המוות הוכפל. מדובר אמנם במספרים נמוכים, אבל אם לפני עשור היו בישראל עשרה מקרי מוות כאלה בשנה בממוצע, היום יש 24 מקרים בשנה".

לפי דו"ח המועצה הלאומית לשלום הילד, שפורסם במרץ האחרון, בין השנים 2019 ל-2022 חל גידול של 16% במספר הילדים ובני הנוער שהגיעו לחדרי מיון בעקבות ניסיון אובדני – מ-925 מקרים בשנה ל-1,075 מקרים בשנה - ביניהם 22 ילדים מתחת לגיל תשע ו-378 ילדים בני עשר עד 14. כלומר, 37% מהקטינים שניסו להתאבד במהלך 2022 היו מתחת לגיל 14. להערכת ד"ר בן ארויה-מילשטיין, מספר הניסיונות האובדניים בקרב ילדים גבוה יותר ממספר המקרים שמגיעים לחדר מיון. "אנחנו מבצעים כ-15 הערכות מסוכנות אובדניות בשבוע בממוצע", היא אומרת.

לדברי ברזילי, מגמת העלייה באובדנות בקרב ילדים בשנים האחרונות הובילה להתפתחות המחקר בנושא. "מאז 2019 הושקעו יותר משאבים במחקר של התחום בישראל. על אף שדיכאון היא ההפרעה המרכזית שקשורה לאובדנות באופן כללי, מתוך תצפיות קליניות ונתונים שנאספו התחילה להתבסס השערה שכאשר מדובר בילדים, תסמינים של הפרעות קשב וריכוז הם רלוונטיים יותר".

במחקר השתתפו 71 ילדים שהופנו למחלקה לרפואה דחופה בשניידר בשל מחשבות והתנהגויות אובדניות. הילדים והוריהם מילאו שאלונים להערכת מדדי אובדנות, וכן לאיתור תסמיני הפרעות קשב וריכוז. השאלונים התייחסו לתסמינים עצמם, ולא לאבחון רשמי של הפרעות קשב וריכוז. ממצאי המחקר העלו קשר סטטיסטי בין תסמיני הפרעת קשב וריכוז - ובפרט היפראקטיביות וחוסר קשב (ADHD) - לבין ניסיון אובדני בקרב ילדים מתחת לגיל 12. מניתוח הנתונים עולה כי מבין המגיעים למיון, כשליש (34%) מהילדים שנמצאו בסיכון לאובדנות אכן מתאפיינים בתסמינים של הפרעות קשב.

ד"ר נועה בן ארויה-מילשטיין, מנהלת המערך לבריאות הנפש
במרכז שניידר לרפואת ילדים
צילום: חניית לובצקי

לטענת החוקרים, מלבד נטייה מוגברת להתנהגויות מסוכנות ובכללן התנהגות אובדנית, חלק מהילדים עם היפראקטיביות חווים קשיים משמעותיים בלימודים, בחברה ובתוך המשפחה, מה שיוצר מעגל של תחושות שליליות

באשר למידת ההשפעה של התסמינים, נמצא כי היפראקטיביות היא בעלת הקשר הסטטיסטי הגבוה ביותר להגדלת הסיכון לאובדנות, יותר מאשר חוסר קשב. עוד נמצא כי ילדים דיווחו באופן מדויק יותר על תסמיני הפרעות קשב בהשוואה לדיווחים של הוריהם. חלק מההורים

לא היו מודעים לתסמינים או הקלו ראש בחשיבותם, מה שמדגיש את הצורך להתייחס לנקודת מבטו של הילד כמקור מהימן.

"הערכת המסוכנות והאבחון שעושים במיין היא מקיפה ומתייחסת למגוון רחב של הפרעות ותסמינים. המחקר שלנו מצא שהפרעות קשב היו המרכיב הבולט בקשר לאובדנות אצל ילדים. הסבר אפשרי עשוי להיות קשור להיפראקטיביות, שמתאפיינת בקשיי ויסות ואימפולסיביות לנוכח תחושות של מצוקה ותסכול סביב קושי כזה או אחר", אומרת ברזילי. "זו (האובדנות; ע"א) יכולה להיות פעולה שנובעת ממצוקה ועצבנות רגעית, מצב שבו הרגש משתלט על שיקול הדעת, בוודאי אצל ילדים. זאת, בשונה מדיכאון שנמצא ברקע של אובדנות בגילים מבוגרים יותר".

המחקר מראה גם כי בקרב ילדים, אין פער משמעותי בין המינים בשיעור הדיווחים על מחשבות והתנהגויות אובדניות. זאת, בשונה מהמצב אצל בני נוער – שם אובדנות שכיחה הרבה יותר בקרב נערות.

"להיפראקטיביות יש לא רק השפעה התנהגותית אלא גם רגשית. הילדים חווים לעיתים תחושת דחייה, קשיים בבית הספר ובבית, מה שעלול להוביל לתחושת בדידות ולתסכול שמגבירים את הסיכון האובדני", אמר אורן שחנבסקי, דוקטורנט מהחוג לבריאות נפש קהילתית באוניברסיטת חיפה, מעורכי המחקר.

לטענת החוקרים, מלבד נטייה מוגברת להתנהגויות מסוכנות ובכללן התנהגות אובדנית, חלק מהילדים עם היפראקטיביות חווים קשיים משמעותיים בלימודים, בקשרים חברתיים וביחסים עם משפחתם, מה שעשוי ליצור מעגל של תחושת חוסר הצלחה ולהחמיר את הבעיות הרגשיות. הממצאים מצביעים על הצורך בהערכה והתערבות מתאימה לתסמיני הפרעות קשב וריכוז בכלל והיפראקטיביות בפרט, כחלק מהערכה וטיפול למניעת סיכון אובדני.

"כשילדים מגיעים אלינו למיון אחרי ניסיון אובדני או על רקע מחשבות אובדניות, אנחנו צריכים להבין איזה ילד עומד מולנו ומה נמצא בבסיס הניסיון האובדני – אם זה דיכאון, הפרעה פסיכיאטרית אחרת או הפרעת קשב לא מטופלת", אומרת בן ארויה-מילשטיין. "כשאני רואה ששליש מהילדים שבאים להערכת מסוכנות לאובדנות סובלים מהפרעת קשב זה מאוד משמעותי וחשוב לטפל בזה בשלב מוקדם".

לחצו לקבלת עדכונים בנושא:

הצג עוד

מערכת | הנהלה | מדיניות פרטיות | תנאי שימוש | צרו קשר | רכשו מינוי | ביטול מינוי דיגיטלי | שאלות ותשובות | פרסמו אצלנו

חדשות, ידיעות מהארץ והעולם - הידיעות והחדשות בעיתון הארץ. סקופים, מאמרים, פרשנויות ותחקירי עומק באתר האיכותי בישראל © כל הזכויות שמורות להוצאת עיתון הארץ בע"מ